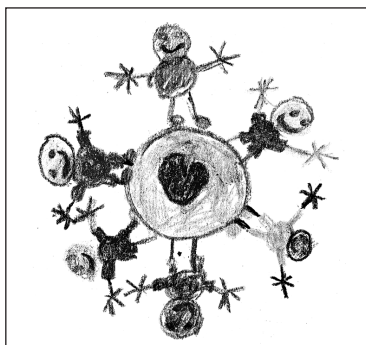

КРОК ЗА КРОКОМ

Вісник Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

№ 2, 2005 червень-липень

Видання цього числа Вісника здійснюється за рахунок членських внесків членів Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

ПРАВЛІННЯ

ВФ «КРОК ЗА КРОКОМ»

БІБІК Надія Михайлівна,

Голова Правління

ЗАСЕНКО В'ячеслав Васильович

КУТОВИЙ Тарас Вікторович

МАРТИНЕНКО Світлана Миколаївна

НОЧВІНОВА Олена Володимирівна

РУДА Оксана Зіновіївна

СВАРНИК Микола Іванович

В цьому числі:

Проекти і програми

ВФ «Крок за кроком» у 2005 році

Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими потребами	2
Ранкова зустріч: розвиток взаємоповаги і толерантності	7
Дитяча книжка в Інтернеті	14
Школа як осередок розвитку громади	16

Ініціативи ВФ «Крок за кроком»

Сертифікація педагогів за міжнародними стандартами програми «Крок за кроком»	25
--	----

Кроківська майстерня

Сфокусований обмін	28
Групове дослідження	29

Новини 30

Реєстраційна форма членів ВФ «Крок за кроком» 32

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

ВФ «КРОК ЗА КРОКОМ»

Київ 01034, вул.Пушкінська 9, к.4

Телефон: (044) 531 1276

Факс: (044) 235 1136

Електронна пошта: admin@ussf.kiev.ua

Веб-сайт: www.ussf.kiev.ua

ЦЕ ЧИСЛО ВІСНИКА ГОТУВАЛИ:

Юлія Кавун, Наталя Софій

ПРОЕКТ «СТВОРЕННЯ РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ»

Проект реалізується спільно із Міжнародною асоціацією «Крок за кроком» (Нідерланди) - www.issa.nl.

За підтримки програми TACIS «Розвиток організаційного партнерства» Європейської комісії.

Координатор проекту: Юлія Кавун (kavun@ussf.kiev.ua)

Коротка передісторія проекту

З 1996 року Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» реалізує програму «Залучення дітей з особливими потребами в загальноосвітні навчальні заклади». За ці роки, в рамках реалізації програми, здійснено багато заходів, спрямованих на створення та розвиток в Україні інклюзивної моделі навчання дітей з особливими потребами. ВФ «Крок за кроком» спрямовує свою діяльність на навчання педагогів та батьків, створення тренінгових центрів, умов для навчання дітей з особливими потребами, видання методичної літератури, поширення інформації, проведення досліджень.

Ідея проекту «Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими потребами» виникла як відгук на результати дослідження з питань оцінки впливу інклюзивної моделі освіти на учасників освітнього процесу, в тому числі і батьків. Дослідження проводилось у 2004 році в рамках проекту «Розвиток модельних центрів інклюзивної освіти» за підтримки програми TACIS «Розвиток організаційного партнерства» Європейської комісії (www.ussf.kiev.ua).

Результати дослідження засвідчують, що батьки дітей з особливими потребами переконані, що найсприятливішими умовами для виховання і навчання їхніх дітей є звичайні школи, де діти можуть успішно покращувати свої уміння і навички, товаришувати з однолітками і почуватися в безпеці. Більшість батьків-учасників проекту отримали можливість брати активну участь у навчанні своїх дітей шляхом відвідування уроків, складання індивідуалізованого навчального плану, отриманні консультацій фахівців та педагогів. Батьки високо оцінили можливість мати підтримку, вважаючи її дуже необхідною, однак хотіли б мати більше

*«Вчитель має справу з вічними істинами;
Ніколи не можна сказати,
Де закінчується його вплив»*

Генрі Адамс

можливостей для отримання інформації про навчання, послуги, використання місцевих ресурсів для задоволення потреб своїх дітей. Батьки прагнуть створювати громадські організації, брати активну участь у тренінгах, краще знати законодавство у сфері захисту прав дітей з особливими потребами, спілкуватись з іншими батьками, отримувати консультації фахівців. Саме задоволенню цих потреб могли б слугувати Ресурсні центри для батьків, створені на базі інклюзивних навчальних закладів.

Довідка

Сьогодні в Україні близько **110000** дітей з особливими потребами (згідно різних джерел) близько **60500** дітей навчаються в спеціальних навчальних закладах (інтернатах) близько **40000** дітей навчаються в умовах загальноосвітніх навчальних закладів

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

- Визнає, що усі діти можуть навчатися;
- Визнає та поважає відмінності у дітях: вік, стать, етнічну належність, мову, стан здоров'я тощо;
- Заохочує освітні структури, системи та програми відповідати потребам усіх дітей;
- Є частиною ширшої стратегії розвитку інклюзивного суспільства;
- Є динамічним процесом, що постійно розвивається;
- Не повинна залежати від величини навчального класу чи браку матеріальних ресурсів.

(Міжнародний консорціум розвитку осіб з особливими потребами, 1998)

ПРОГРАМА ВФ «КРОК ЗА КРОКОМ» «ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ»

Програма спрямована на розробку ефективної моделі, яка б забезпечувала успішне навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітньої школи за належної їх підтримки спеціалістами та батьками.

В рамках програми реалізуються:

І.Науково-педагогічний експеримент «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

Рівень експерименту –

всеукраїнський

Орган управління освітою, що видав наказ – Міністерство освіти і науки України наказ № 586 від 10 серпня 2001 року.

Установа, що здійснює наукове керівництво експериментом Інститут спеціальної педагогіки АПН України

Науковий керівник експерименту Засенко В'ячеслав Васильович – заступник директора Інституту спеціальної педагогіки АПН України, доктор педагогічних наук.

Мета експерименту:

Розробка і реалізація механізму інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади, ранньої інтеграції цих дітей в соціальне середовище з урахуванням їх типологічних та індивідуальних особливостей.

II. Реалізовані проекти ВФ «Крок за кроком»:

- **Реалізація прав людини через рівний доступ до якісної освіти (2001-2002 рр)**

Мета проекту:

Забезпечити рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами шляхом навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, що є передумовою успішної інтеграції та соціальної адаптації цих дітей в активне життя суспільства.

Діяльність в рамках проекту:

- Підготовка вчителів та вихователів до роботи в класах інтегрованого навчання
- Видання науково-методичної літератури
- Архітектурна адаптація шкільних приміщень
- Проведення круглих столів
- Розробка нормативно правової бази
- Проведення досліджень

Проект підтримано: Посольством Великої Британії в Україні

МЕТА ПРОЕКТУ

Надати можливість батькам дітей з особливими потребами стати компетентними захисниками прав своїх дітей, для подальшого використання цих навичок у відстоюванні права дитини на рівний доступ до якісної освіти, забезпечення економічної та соціальної незалежності дітей у майбутньому.

Цей проект створено для того, щоб батьки отримали широкий спектр послуг з врахуванням їхніх індивідуальних особливостей та потреб сімей. Використання індивідуального підходу забезпечить налагодженню плідної співпраці між батьками і педагогами.

ЗАВДАННЯ ПРОЕКТУ

- 1 Навчити батьків краще розуміти внутрішній стан дітей з особливими потребами та стати компетентними захисниками прав та інтересів дітей.
- 2 Оцінити потреби та забезпечити надання освітніх, соціальних на інших послуг сім'ям дітей з особливими потребами.
- 3 Забезпечити батьків інформаційною підтримкою для задоволення їхнього професійного росту у відстоюванні прав і інтересів дітей з особливими потребами.
- 4 Розвинути у батьків активну громадянську позицію, сприяти створенню батьківських організацій.
- 5 Посилити роль Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» як провідної організації у навчанні педагогів, батьків, громадських організацій у сфері роботи з дітьми з особливими потребами.

УЧАСНИКИ ПРОЕКТУ

Учасниками проекту стануть батьки, педагоги, представники державного управління освітою, громадських організацій з Києва, Львова і Полтави.

ТРИВАЛІСТЬ ПРОЕКТУ

2005 – 2007 роки

ЗАХОДИ ПРОЕКТУ**Створення Ресурсних центрів для батьків дітей з особливими потребами**

Ресурсні центри для батьків дітей з особливими потребами будуть створені в трьох регіонах на базі закладів освіти, які реалізують модель інклюзивної освіти дітей.

- Навчально-виховний комплекс «Перші кроки» м.Полтава
- Школа – дитячий садок «Малюк» м.Львів
- Школа – дитячий садок «Паросток» м.Київ

Функції Центрів:

- вивчення потреб сімей і їх задоволення шляхом надання інформації про існуючі ресурси і послуги місцевого, всеукраїнського і міжнародного рівнів;
- реалізація навчальних програм, заходів і надання консультацій учасникам проекту;
- сприяння створенню клубів для батьків, проведенню акцій, зустрічей з представниками громади;
- забезпечення учасників проекту інформаційними бюлетенями, методичною літературою, навчальними посібниками;
- надання можливості учасникам проекту широкого використання бібліотечних і відео ресурсів;

- сприяння створенню формальних і неформальних батьківських, батьківсько – вчительських організацій та об'єднань;
- формування активної громадянської позиції батьків у відстоюванні прав своїх дітей, внесенні змін до законодавчої бази, ініціюванні спільних дій;
- забезпечення можливості активного спілкування батьків, педагогів, представників державних, недержавних і громадських організацій;
- налагодження безперервного обміну інформацією.

Планувати і координувати діяльність Центрів будуть місцеві координатори, які обираються з числа батьків. Залучення до такої діяльності батьків надасть можливість працевлаштувати батьків, розширити сферу їхнього доступу до інформації, впливати на прийняття рішень.

Визначення потреб батьків

Свою діяльність Центри для батьків плануватимуть відповідно до задоволення батьківських потреб у різноманітних сферах. Для визначення цих потреб будуть проведені місцеві дослідження і за їхніми результатами розроблена програма роботи Центру.

Навчальна поїздка

Учасники проекту зможуть здійснити навчальну поїздку з метою ознайомлення з досвідом роботи Центрів для батьків в Нідерландах. Такий навчальний досвід сприятиме розвитку вітчизняних Центрів для батьків, адаптувавши найкращий європейський світовий досвід.

Співпраця між батьками

Проект заохочує розвиток дружньої робочої атмосфери, в якій поважається кожна родина, тому що саме сім'ї є рушійною силою освітніх і законодавчих реформ. Налагодження співпраці між батьками є однією з цілей проекту, тому на початку будуть створені Ради проекту для координації діяльності на місцевому рівні, налагодженні стосунків

Програма спрямована на розробку ефективної моделі, яка б забезпечувала успішне навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітньої школи за належної їх підтримки спеціалістами та батьками.

з владою, бізнесом, громадськими організаціями. Такі Ради можуть бути початком для створення батьківських, батьківсько-вчительських ор-

ганізацій, об'єднань. Батьки, об'єднавши зусилля, зможуть підтримувати базу даних, вебсайт, готувати інформацію для друкованої продукції і розповсюджувати її, організовувати діалог з представниками влади, розвивати зв'язки з іншими організаціями.

Поширення найкращих практик проекту

Найкращі практики, напрацьовані в результаті проекту, поширюватимуться серед широкого кола батьків, педагогів, представників державних, недержавних і громадських організацій шляхом:

- Друку і розповсюдження:
  - Довідник ресурсів, на сторінках якого буде представлена інформація про концепцію інклюзивної освіти, надано список основних національних і міжнародних документів щодо освіти дітей з особливими потребами, національних і міжнародних організацій в сфері роботи з батьками та освіти дітей з особливими потребами, інклюзивних шкіл в Україні.
  - Посібник з розвитку практики відстоювання інтересів дітей, на сторінках якого читачі зможуть знайти інформацію про основні стратегії відстоювання інтересів дітей, механізми створення

• Змінимо світ для дітей з особливими потребами – кроки до партнерства (2002 р)

Мета проекту:

Обмін досвідом та встановлення партнерських стосунків в рамках реалізації програми «Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх навчальних закладів», яка реалізується в Україні та Чеській республіці, з метою подальшого вдосконалення та розвитку існуючих практик інклюзивної моделі освіти в обох країнах як необхідної передумови забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими потребами.

Діяльність в рамках проекту:

- Вивчення існуючого досвіду в галузі інклюзивної освіти дітей з особливими потребами.
- Ознайомлення з моделями співпраці інклюзивних шкіл з державними і недержавними установами, які забезпечують соціальний, медичний супровід дітей з особливими потребами та шляхами залучення громадськості до цих процесів.
- Обмін існуючим досвідом в сфері співпраці учасників програми «Залучення дітей з особливими потребами в класи/групи загальноосвітніх навчальних закладів» з науковими установами, щодо методологічного та методичного супроводу інклюзивної освіти.
- Проведення двох Міжнародних Круглих столів з метою скерування процесу розвитку інклюзивної освіти в обох країнах у напрямі активного залучення до її реалізації широких кіл педагогічної громадськості, державних і недержавних організацій.

Проект підтримано:

МФ «Відродження» програма «Схід-Схід»

- **Розвиток модельних центрів інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами (2003-2004 рр)**

Мета проекту

Розвиток моделі інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами з подальшим поширенням кращого досвіду на базі створених ресурсно-тренінгових центрів інклюзивної освіти у загальноосвітній школі №15 м.Біла Церква та навчально-виховному комплексі «Малюк» м.Львів.

Діяльність в рамках проекту:

- Розробка та впровадження моделі інклюзивної освіти на базі загальноосвітньої школи №15 м.Біла Церква та навчально-виховного комплексу «Малюк» м.Львів.
- Створення ресурсно-тренінгових центрів для поширення кращих практик інклюзивної освіти
- Вдосконалення міжвідомчої співпраці органів місцевого самоврядування для ефективної реалізації інклюзивної моделі освіти

Проект підтримано:

програмою ТАСІС «Підтримка громадянського суспільства і місцевих ініціатив».

- **Адвокатство батьків – обстоювання права на інклюзивну освіту для дітей з особливими потребами (2003р.)**

Мета проекту: Розвинути навички лобіювання та представлення інтересів у батьків дітей з особливими потребами, вчителів інклюзивних класів, представників громадських організацій, місією яких є відстоювання права дітей з особливими потребами на якісну освіту, та поширення кращих практик лобіювання та представлення інтересів дітей з особливими потребами.

коаліції, впливу на процеси законотворення, співпраці із засобами масової інформації.

- Посібник з розвитку Ресурсних центрів для батьків дітей з особливими потребами, в якому буде розміщена інформація з досвіду реалізації проекту, опис концепції, поради щодо створення Ресурсних центрів для батьків, опис можливих напрямів роботи та інша корисна інформація для тих, хто прагне створення подібних центрів.
- Інформаційні листівки для батьків з інформацією про послуги, освітні програми, порадами щодо розвитку дітей.
- Співпраця із засобами масової інформації
- Проведення презентацій, прес – конференцій участі представників проекту в науково-практичних конференціях всеукраїнського і міжнародного рівнів.

Допомога наставників

Враховуючи, що досвід організації Ресурсних центрів для батьків дітей з особливими потребами є новим для України, необхідною є підтримка досвідчених наставників. В ході реалізації проекту очікується надання допомоги наставником з метою визначення потреб батьків, розробки заходів, програм для батьків, надання консультативної допомоги, забезпечення життєздатності створеної послуги.

Навчальна програма для батьків

Участь у навчальній програмі надасть можливість батькам з трьох регіонів:

- набутти знання і розвинути навички, які сприятимуть кращому розумінню своїх дітей, розвитку практики відстоювання їх інтересів;
- підтримувати зв'язки, обмінюватися досвідом, налагоджувати партнерські стосунки;
- розвинути модель Центру для батьків дітей з особливими потребами в Україні.

УЧАСНИКИ ПРОЕКТУ ЗА ДВА РОКИ

ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ НАСТУПНИХ ТРЕНІНГАХ:

«Роль сімей» - в ході тренінгу учасники навчатимуться налагоджувати стосунки зі школою, іншими інституціями, приймати обґрунтовані рішення, задавати запитання, відшуковувати необхідну інформацію.

«Соціальна справедливість» - учасники тренінгу оволодіють стратегіями, які сприятимуть покращенню академічних навичок дітей, залученню батьків до навчально-виховного процесу в школі, розбудові позитивних стосунків між батьками і школою, що в кінцевому результаті призведе до вирішення питань соціальної справедливості.

«Розвиток навичок відстоювання прав і інтересів дітей» - буде побудований на розгляді наступних питань: як змінити громадянську освіту, створити коаліцію, як використовувати стратегії відстоювання прав і інтересів дітей, впливати на законотворчі процеси, співпрацювати із засобами масової інформації.

«Перехідний період» - матеріали тренінгу допоможуть батькам і педагогам краще зрозуміти дітей з особливими потребами, знаходити оптимальні шляхи підтримки дітей на різних перехідних етапах їхнього розвитку: середня школа, після закінчення школи, здобуття освіти, самостійне проживання, участь у громадському житті. Тренінг включає теми: робота в команді, прийняття рішень, планування діяльності і розвитку.

«Стратегічне планування» - тренінг забезпечить учасників знаннями про стратегічне планування, розвине навички проведення аналізу ресурсів, ризиків і можливостей, визначення цілей, складання планів розвитку, написання проектів.

«Основи фандрайзингу» - тренінг забезпечить учасників базовими знаннями про фандрайзинг: що мотивує людей давати гроші, як знаходити підтримку, донорів, будуть представлені різні методи фандрайзингу.

7 вищих навчальних закладів реалізують спецкурс «Програма підготовки вчителів і вихователів до роботи в класах інтегрованого навчання»

«Тренінг для тренерів» - метою тренінгу є забезпечення учасників знаннями та навичками необхідними для проведення тренінгів з дорослою аудиторією. Тренінг буде включати такі теми: принципи навчання дорослих, як зробити тренінг взаємодіючим, ролі тренера, важкі учасники, оцінка потреб учасників, планування і розробка тренінгу. Учасники оволодіють практичними навичками організації і проведення тренінгу.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОЕКТУ:

- створено і розвиватимуться три Ресурсні центри для батьків у містах Києві, Львові, Полтаві;
- створено три місцеві Ради проекту, які будуть опікуватись діяльністю Центрів як в ході реалізації проекту так і по завершенні проекту;
- на базі Центрів реалізовуватимуться програми для батьків;
- створено три робочих місця координаторів проекту;
- підготовлена команда тренерів, яка буде складатися з числа батьків та педагогів і забезпечить проведення тренінгів, семінарів для інших батьків в різних регіонах країни;
- покращаться академічні досягнення дітей з особливими потребами;
- розвинуться партнерські зв'язки між батьками, школою, громадськими і державними організаціями.

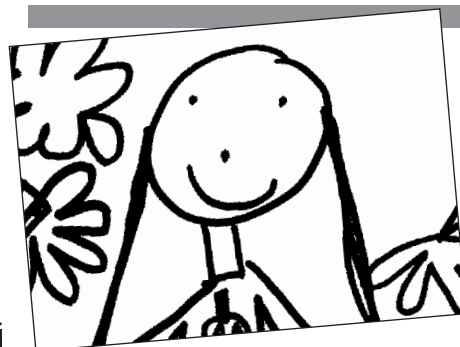
Діяльність в рамках проекту:

- Розробка тренінгових модулів
- Проведення навчально-практичних тренінгів на базі Тренінгових центрів
- Надання консультацій батькам, педагогам тощо
- Розробка та видання книги «Адвокатство батьків: успішні практики відстоювання інтересів дітей з особливими потребами на інклюзивну освіту»

Проект підтримано: програмою МАТРА Посольства Королівства Нідерландів в Україні

УЗАГАЛЬНЕНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

- За програмою працює **20** експериментальних закладів освіти
- **49**-експериментальних класів/груп
- **178** дітей з особливостями психофізичного розвитку навчаються в класах/групах інтегрованого навчання
- **393** педагогічних працівників пройшли курс навчання за програмою «Залучення дітей з особливими потребами».
- **7** вищих навчальних закладів реалізують спецкурс «Програма підготовки вчителів і вихователів до роботи в класах інтегрованого навчання»
- Проведено:
  - **43** навчально-практичних тренінгів
  - **385** консультації педагогічним працівникам та батькам
  - **12** круглих столів

ПРОЕКТ «РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ:

РОЗВИТОК ВЗАЄМОПОВАГИ І ТОЛЕРАНТНОСТІ»

*Проект реалізується спільно
з Міжнародним центром ресурсів для дітей (США).
За підтримки Агенції з Міжнародного розвитку (США).
Координатор проекту: Юлія Кавун
(kavun@ussf.kiev.ua)*

Регіональні координатори:

1. Алла Середєвичене, викладач, завідувача методичним кабінетом, Київський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти Ольга Барабаш, проректор, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
2. Оксана Даниленко, викладач, Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
3. Ядвіга Єліна, методист, Дніпропетровський міський методичний центр
4. Антоніна Кендюхова, викладач, Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
5. Ольга Стребна, викладач, завідувач науково методичною лабораторією, Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної педагогічної освіти
6. Любов Тур, інспектор, Полтавський обласний відділ освіти
7. Інна Канчуга, інспектор, відділ освіти Франківського району м. Львова
8. Ольга Барабаш, проректор, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

*Піклуйтесь один про одного з самого початку.
Діліться один з одним Любов'ю, що живе у
самому серці.*

*Якщо ви існуєте один для одного, ті кого ви
любите, знатимуть про це.*

*Піклуйтесь один про одного і дивіться, як
зростатиме ваша дружба.*

Марси Марксер

Доброго ранку! Ми раді, що ви тут!

Цими словами починається кожний ранок в школах і дошкільних групах закладів освіти, які беруть участь в проекті «Ранкова зустріч: розвиток взаємоповаги і толерантності». Практика ранкової зустрічі – одна із перших методик орієнтованих на дитину, яка застосовується учителем в Програмі «Крок за кроком». На початку дня діти збираються щоб привітати один одного, вислухати думки друзів, поставити запитання, обговорити новини і розклад дня. Ранкову зустріч легко провести; вона закладає підґрунтя для інших змін, які потребують більшого досвіду; дає педагогам можливість відчути успіх і прагнути опанувати складніші методи навчання і виховання дітей. Найважливішим є те, що вона охоплює цінності, які стають основою для створення відповідальної та дбайливої спільноти учнів. Ранкова зустріч – це квінтесенція того, якими ми хочемо бачити наші класи, наші громади, наше суспільство.

Такі заняття дають дітям можливість опанувати різноманітні соціальні та навчальні навички, об'єднуючи соціальне, емоційне та інтелектуальне навчання кожного члена групи. Повторення позитивного досвіду сприяє розвитку доброти, емпатії та включення. Повторення таких демократичних взаємодій і звичних занять дає надзвичайні результати як у класній спільноті, так і поза її межами. Учителі у класі відповідають за проведення ранкової зустрічі та моделювання демократичної поведінки.

Вітання – перший компонент. Усі учні класу/групи вітаються, і починають розуміти, що вони є важливими членами групи. Діти збираються в коло разом зі своєю учителькою/вихователькою. Всі звертаються один до одного по імені, що допомагає створити атмосферу дружби та причетності. Вітання створює спокійний і розважливий настрій для такого елемента зустрічі, як обмін інформацією.

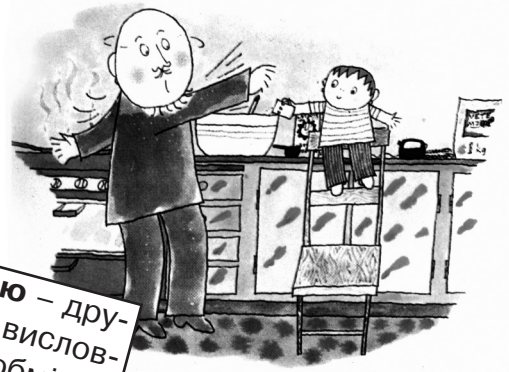
Обмін інформацією – другий компонент. Діти висловлюють свої думки, обмінюються ідеями та пропонують важливі для них теми обговорення. Учні групи/класу мають змогу дізнатися щось про одного. Обмін інформацією допомагає розвивати навички, які дають учасникам змогу навчатися впевнено говорити і слухати. Кожна дитина може ставити запитання чи коментувати, а той, хто говорить, у змозі реагувати, звертаючись безпосередньо до своїх ровесників.

РАНКОВА ЗУСТРІЧ СКЛАДАЄТЬСЯ

З ЧОТИРЬОХ ОСНОВНИХ КОМПОНЕНТІВ

Групове заняття – третій компонент, який розпочинається після спокійного періоду обміркування інформації. У групі створюється відчуття єдності, радості через виконання пісень, участі в іграх, коротких і швидких заняттях. Позбавлені елементів суперництва ігри і заняття, кооперативні за суттю, враховують індивідуальний рівень розвитку. Такі групові заняття, здебільшого, пов'язані з навчальною програмою чи темою, яка в цей час вивчається у групі/класі.

Щоденні новини - завершальний елемент ранкової зустрічі. Це оголошення письмової об'яви, яка щодня вивішується на відповідному стенді чи дошці. Письмове чи кероване вчителем оголошення налаштовує на те, що має вивчатися цього дня, а також дає можливість обмірковувати події та навчання попередніх днів. Щоденні новини допомагають дітям тренувати навчальні навички, що сприяють розвитку мовленнєвих та математичних здібностей. Щоденні новини можуть містити різноманітні завдання (заповнення календаря, перегляд розкладу виконання робіт, створення графіка погоди), що активізують початок індивідуальної роботи або діяльності у центрах активності.

Піклування один про одного, відчуття безпеки, якої вистачає для того, щоб ділитися важливими ідеями та досвідом, готовність допомагати друзям - це саме ті якості, що віддзеркалюють сутність ранкової зустрічі.

Ранкова зустріч - це зустріч на початку дня всіх дітей з педагогами. Сидячи в колі один проти одного, кожна дитина вдумливо і поважно вітається з друзями та дорослими, після чого ділиться своїм досвідом, відчуттями зі своїми товаришами, які з повагою слухають і ставлять запитання, роблять зауваження. Після цього вся група бере участь у короткій, енергійній груповій вправі, насамперед для того, аби підсилити академічні навички, виховати почуття неконкурентної команди та відчуття єдності. Ранкова зустріч закінчується щоденними новинами, які, зазвичай, готує вчитель, щоб підкреслити навчальні завдання цього дня.

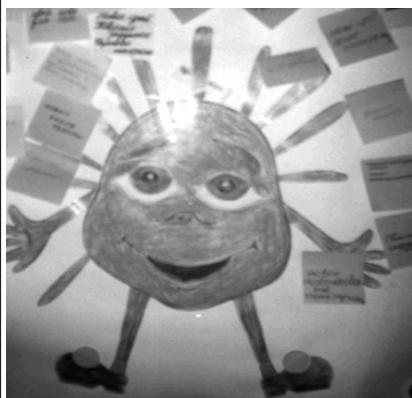
Ранкова зустріч - це запланований, структурований збір, який займає важливе місце в повсякденному розкладі діяльності групи або класу, де панує атмосфера піклування та відповідальності. Вчителі визнають особливу роль ранкової зустрічі в житті їхніх учнів і присвячують 20-25 хвилин на початку дня, аби створити позитивну атмосферу у групі на весь день.

ДО ВАШОЇ УВАГИ МАТЕРІАЛИ З ДОСВІДУ РОБОТИ!!!

Хотів би я знати...
Хотів би я знати
Про людей і тварин,
Про всякі дрібниці,
Що в світі існують.
Чому ми живемо?
Чому ми працюємо?
Чому ми говоримо?
Сидимо чи стоїмо ?
Чому день і ніч?
Чому літо й зима?
Чому є дерева, кущі та квітки?
Чому є високі?
Чому є низькі?
Чому є вродливі?
Ще й гарні такі?
Але щоб ці всі загадки
розгадати
Я буду навчатись
Читати й писати.

*Сергій Мітяєв,
учень 3-го класу
Князегригорівської школи
Херсонської обл..*

Привітання

Доброго ранку,
Моя Україно!
Доброго ранку,
Широкі простори!
Доброго ранку,
Поля і ліси!
Доброго ранку,
Молитва і пісня!
І слово натхненне «Доброго
ранку!» Доброго ранку!
(Херсонська обл.)

Значення ранкової зустрічі

Створення спільноти - стає ефективним, коли учитель/вихователь бере на себе роль фасилітатора (людини, яка допомагає зробити так, аби усе відбувалося належним чином, але не намагається жорстко контролювати). Зустріч стає інтерактивною та невимушеною, панує співпраця, спільне навчання, а не конкуренція чи хизування власними надбаннями.

Розвиток навичок спілкування. Ранкова зустріч дає учням можливість брати участь у групових обговореннях, а вчителям - моделювати й активно розвивати у дітей вміння та навички ефективного спілкування. Люди, які можуть ефективно спілкуватися:

- висловлюють свої думки таким чином, щоб їх розуміли інші
- уважно слухають, коли говорять інші
- вирішують проблеми за допомогою слів
- пропонують свої ідеї групі

Розвиток соціальних навичок. Завдяки практиці ранкової зустрічі маленькі діти переходять від зосередження уваги на власній особистості до охоплення нею інших. Соціальні переваги цього підходу сприяють розвитку емпатії, активному слуханню однолітків, навчають дітей розуміти позиції інших людей. Уміння сприйняти точку зору іншої людини руйнує упередженість, сприяє толерантності та визнанню відмінностей.

Удосконалення академічних навичок. Ранкова зустріч сприяє розвитку навичок говорити, слухати, розвиває словниковий запас, вміння досліджувати, аналізувати і оцінювати матеріал, спонтанно відповідати на запитання, приймати виклик від інших, використовувати вивчену інформацію.

Створення у класі/групі позитивного настрою. Повсякденні вправи, які практикуються в ранковій зустрічі, допомагають учням зблизитися зі своїми ровесниками, навчитися співпрацювати, утримуватися від критики інших, поважати інших як особистості. Позитивний настрій у класі/групі створюється за рахунок: атмосфери довіри, відчуття приналежності до спільноти, участі у прийнятті рішень, доброти та заохочення з боку однолітків, вільного від критики ставлення вчителя/вихователя, очікування конкретних результатів, справедливості та неупередженості.

Заохочення демократичного ставлення і поведінки. Ранкова зустріч ознайомлює дітей з демократичними ідеями в доступній формі.

- **Інклюзія.** Незалежно від здібностей, соціальної, релігійної приналежності чи статті, вчитель та інші діти сприймають внесок кожного з однаковою доброзичливістю та повагою.
- **Активна участь.** Участь у зустрічі беруть усі діти. Вони вітаються один з одними, мають змогу обмінятися інформацією, ставити запитання, коментувати, приєднуватися до групової роботи, а також робити свій внесок у щоденні новини.
- **Критичне мислення.** Діти навчаються з повагою ставити запитання, піддавати сумніву й оцінювати ідеї, які можуть відрізнятись від їхніх власних або бути подібними.
- **Толерантність і прийняття.** Оскільки не кожна дитина має погоджуватися з ідеями інших однокласників, ці питання розглядаються під час вільної дискусії. Протилежні ідеї вислуховуються й обговорюються, тому що серед однокласників існує взаємодовіра.
- **Самостійне мислення.** Учні заохочують до обміну своїм досвідом та ідеями.
- **Відкритість.** Висловлюється та обговорюється низка ідей. У Щоденних новинах повідомляється доступна для всіх інформація про те, що відбувається у класі/групі.

- **Власна та соціальна відповідальність.** Діти встановлюють правила власної поведінки і поведінки групи. Під час ранкової зустрічі й упродовж усього дня вони уважно слухають, з повагою відповідають, а також практикують доброзичливість.

Про проект «Ранкові зустрічі: розвиток взаємоповаги і толерантності»

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» спільно з Міжнародним центром ресурсів для дітей (Children's Resources International, Washington DC, USA) реалізує проект «Ранкова зустріч: розвиток взаємоповаги та толерантності» за підтримки Агентства міжнародного розвитку США.

Проект одночасно реалізується у Болгарії, Росії та Румунії.

Термін реалізації проекту 2004-2006 рр.

Мета проекту - розвинути соціальні, емоційні навички дітей молодшого віку, ставлення та цінності, які заохочують турботливу та толерантну поведінку дітей, їхніх вчителів, директорів шкіл через проведення практики ранкових зустрічей.

Учасники проекту:

Учасниками проекту стали вихователі дошкільних навчальних закладів і вчителі загальноосвітніх шкіл, які пройшли відповідну навчальну підготовку.

Проект реалізується в закладах освіти Київської, Дніпропетровської, Львівської, Полтавської, Хмельницької, Кіровоградської, Херсонської областей та м.Києві.

Заходи проекту:

- Проведення навчально-практичних семінарів для вихователів дошкільних навчальних закладів, вчителів початкових класів, вихователів груп подовженого дня, директорів, заступників директорів загальноосвітніх шкіл, педагогів шкіл інтернатів, батьків
- Видання методичного посібника «Доброго ранку! Ми раді, що ви тут!»
- Поширення інформації про проект: проведення презентацій, круглих столів, прес конференцій, акцій
- Розробка і підтримка веб-сайту проекту на сторінках якого розміщена інформація про проект, представлено методичні розробки, модельні центри проекту, існуючі ресурси, фотографії, малюнки дітей, приклади найкращих практик проведення ранкових зустрічей, новини, оголошення
- Забезпечення методичної, консультативної підтримки педагогам з метою удосконалення, розширення досвіду і форм проведення ранкових зустрічей
- Проведення зустрічей з директорами навчальних закладів для обміну досвідом, з'ясування труднощів та успіхів реалізації проекту
- Моніторинг та оцінка проекту, який включає: спілкування з учасниками проекту, відвідування класів/груп координаторами, оцінку тренінгів, проведення дослідження впливу проекту на його учасників.

ДО ВАШОЇ УВАГИ МАТЕРІАЛИ З ДОСВІДУ РОБОТИ!!!

Пісенька

Разом з сонечком встаємо ми
На ранкову зустріч в школу
поспішаємо

Поділись настроєм своїм,
Ми частину серця друзям
залишаємо.

Приспів

Другу руку простягни
і міцніше обійми

Подаруй йому тепло
своїх долонь,

З добрим ранком привітай
і добра їм
побажай,

Щоб ріднішим стало наше
дружне коло.

Разом ми одна сім'я.

Ми спілкуємось
і ділимося
думками

І готові ми допомагати,
Щоб ніхто не сумував
у класі з нами.

Приспів

(Кіровоградська обл.)

Результати:

13245 осіб стали учасниками семінарів

12000 примірників посібника «Доброго ранку!

Ми раді, що ви тут!»
було розповсюджено

проведено:

420 семінарів

814 консультацій

96 презентацій
розроблено веб-сайт проекту
познайомитись з яким ви
зможете відкривши сторінку
через www.ussf.kiev.ua

Вплив практики «Ранкові зустрічі» на учасників проекту.

В ході реалізації проекту педагоги постійно спостерігають за дітьми, записуючи цікаві випадки, занотовуючи зміни, які відбуваються в розвитку та поведінці дітей. Наведемо деякі коментарі педагогів.

- Спостерігаючи за змінами у поведінці дітей з моменту використання практики «Ранкові зустрічі» педагоги зазначають, що: зросла самооцінка і взаємоповага учнів; діти краще пізнали один одного, знайшли багато спільних рис характеру, інтересів; покращили емоційний стан; підвищили відповідальність за свою поведінку; стали більш комунікабельними, доброзичливими, уважними, активними в навчальній діяльності; вільно висловлюють свої думки; менше конфліктують; навчилися слухати один одного, поважати думки інших.
- Педагоги також зазначають, що їх власна поведінка змінилась з моменту реалізації цієї практики.
- Наведемо деякі коментарі: «Педагоги стали більш розкутими, творчими, краще пізнали індивідуальні можливості дітей, розширили форми роботи з батьками, стали більше залучати сім'ї».
- Педагоги збагатили свою практику новими формами роботи; стали більше використовувати практики кооперативного, інтегрованого навчання; урізноманітнили форми організації дитячого колективу; удосконалили середовище, змінивши обличчя класів, груп, коридорів, дошок оголошення.
- Суттєві зміни відбулись і в педагогічному колективі в цілому. Підвищилась активність педагогів у проведенні всіх заходів; атмосфера стала більш демократичною; активізувалась співпраця педагогів і батьків.

Про Акцію «Ранкова зустріч збирає нових друзів»

Проект «Ранкові зустрічі: розвиток взаємоповаги та толерантності» вийшов за межі класів і шкіл, які працюють за програмою «Крок за кроком», його методики використовують педагоги, батьки багатьох інших закладів освіти України.

У вересні 2005 року проект відсвяткує свою першу річницю. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» і регіональні координатори проекту запрошують всіх бажаючих відсвяткувати першу річницю проекту, приєднавшись до Акції «Ранкова зустріч збирає нових друзів».

Мета акції: сприяти поширенню ранкових зустрічей як методики особистісно орієнтованої освіти дітей і залучити до її реалізації широкі кола педагогічної громадськості.

ДО ВАШОЇ УВАГИ МАТЕРІАЛИ З ДОСВІДУ РОБОТИ!!!

Пісенька

Тому, хто біля тебе,
посміхнись,

Тому, хто біля тебе,
посміхнись.

Незалежно від раси і від
кольору очей, ти люби усіх,
усім твори добро.

Тому, хто біля тебе, руку дай,
Тому, хто біля тебе, руку дай.

Незалежно від раси і від
кольору очей, ти люби усіх,
усім твори добро.

Того, хто біля тебе, обійми,
Того, хто біля тебе, обійми.

Незалежно від раси і від
кольору очей, ти люби усіх,
усім твори добро.

*Матеріали
ВФ «Крок за кроком»*

Подальші плани:

- Продовжити проведення навчально-практичних семінарів і консультацій для педагогів
- Поширювати інформацію про методику ранкових зустрічей
- Створити базу методичних матеріалів на основі матеріалів надісланих педагогами
- Провести Всеукраїнську Акцію «Ранкова зустріч збирає нових друзів»

Акція триватиме з 20 вересня по 21 вересня 2005 р. із завданнями і планом проведення акції ви можете ознайомитися в Положенні про проведення Акції.

ПОЛОЖЕННЯ

про проведення Всеукраїнської Акції «Ранкова зустріч збирає нових друзів».

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Цим положенням визначаються статус, цілі та задачі Всеукраїнської Акції «Ранкова зустріч збирає нових друзів» навчальних закладів та/або фізичних осіб, які реалізують проект «Ранкові зустрічі: розвиток взаємоповаги та толерантності» (надалі - Акція).

Акція проводиться в рамках реалізації проекту «Ранкові зустрічі: розвиток взаємоповаги та толерантності».

Ініціатором Акції є Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Акція буде мати розповсюдження на всій території України в організаціях, які зголосилися взяти в ній участь.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета: сприяти поширенню ранкових зустрічей як методики особистісно орієнтованої освіти дітей і залучити до її реалізації широкі кола педагогічної громадськості

Завдання:

- Організувати проведення заходів Акції
- Поширити інформацію про проект «Ранкова зустріч: розвиток взаємоповаги та толерантності»
- Збагатити досвід реалізації проекту
- Залучити нових членів до його реалізації
- Розширити існуючу науково-методичну базу новими напрацюваннями
- Посилити єдність закладів освіти, фізичних осіб, які реалізують проект
- Отримати задоволення від здійсненого

3. ОРГАНІЗАТОРИ

3.1. Організаторами Акції є:

- Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»
- Регіональні координатори проекту
- Місцеві оргкомітети, в склад яких можуть увійти:
  - загальноосвітні навчальні заклади
  - органи управління освітою

- регіональні та місцеві засоби масової інформації
- зацікавлені державні і недержавні організації, фізичні особи

3.2. Для проведення Акції організаторами здійснюється наступна діяльність:

- пропагування і реклама
- координація та реалізація програми Акції
- підведення підсумків Акції

4. УЧАСНИКИ

В Акції можуть взяти участь:

- Заклади освіти всіх типів, які реалізують проект «Ранкові зустрічі: розвиток взаємоповаги та толерантності».
- Управління освіти і науки
- Вищі навчальні заклади
- Громадські організації
- Державні структури
- Засоби масової інформації
- Фізичні особи
- А також всі, хто розділяють принципи та ідеї проекту

5. ПРИНЦИПИ ТА СИМВОЛІКА

5.1. Принципи проведення Акції: добровільність, відкритість, доступність, актуальність, відповідальність, демократичність.

5.2. Взаємодія ВФ «Крок за кроком» з іншими учасниками Акції будується на принципах: добровільності, відкритості, рівноправності, під час взаємодії організаторів з іншими учасниками Акції Положення є пріоритетним.

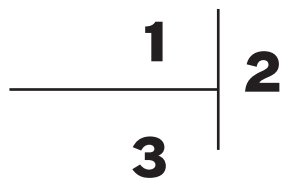
6. ЕТАПИ ТА ТЕРМІНИ ПРОВЕДЕННЯ АКЦІЇ

6.1. Термін проведення: 20 вересня 2005 р. - 21 вересня 2005 р.

6.2. Етапи проведення Акції:

Підготовчий (15.05.05 - 19.09.05)

- Розповсюдження інформації про проведення Акції
- Проведення консультацій щодо її реалізації на місцях
- Створення ініціативної групи
- Визначення учасників та партнерів Написання та затвердження плану проведення Акції
- Узгодження загального Всеукраїнського плану проведення Акції

Підсумковий (22.09.05 - 29.09.05)

Узагальнення підсумків
Акції
Розповсюдження інформації
за результатами Акції

Основний (20.09.05 - 21.09.05)

Реалізація заходів Акції

День перший

Тема: Ранкова зустріч - місяць за місяцем Розкрити філософію «Ранкових зустрічей» як методики особистісно орієнтованої освіти

Можливі заходи:

- відкриття Всеукраїнської Акції
- проведення презентацій проекту
- організація виставок дитячих робіт, фотографій
- відкриті уроки/заняття
- робота із ЗМІ щодо висвітлення в пресі заходів Акції

День другий

Тема: Ранкова зустріч - ми йдемо до вас

Поширити інформацію про проект серед широких кіл освітян, батьків тощо.

Можливі заходи:

- семінари
- круглі столи
- робота із ЗМІ щодо висвітлення в пресі заходів Акції

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

7.1. До 6 жовтня 2005 р. ВФ «Крок за кроком» приймає аналітичні довідки від учасників Акції

7.2. Підсумком Акції буде:

- Інформаційний лист за результатами акції
- Статті в засобах масової інформації
- Поширення досвіду реалізації проекту
- Підсумки Акції будуть представлені на веб-сторінці: www.ussf.kiev.uk

8. КЕРІВНИЦТВО АКЦІЄЮ – здійснює Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»

Участь в Акції «Ранкова зустріч збирає нових друзів» можуть взяти всі бажаючі, які до 1 вересня 2005 року зареєструються учасниками Акції (зателефонувавши, або письмово на адресу оргкомітету).

Адреса Всеукраїнського організаційного комітету:

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»,
вул.Пушкінська, 9 кв.4, м.Київ, 01034 тел/факс:
(044) 235-11-36, електронна пошта
kavun@ussf.kiev.ua

Контактна особа - Юлія Кавун.

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» сподівається, що акція збере нових друзів і стане ще одним кроком у розбудові системи освіти орієнтованої на дитину в дусі взаємоповаги і толерантності.

ПРОЕКТ «ДИТЯЧА КНИЖКА В ІНТЕРНЕТІ»

Проект реалізується за сприяння Міжнародної Асоціації «Крок за кроком» (Нідерланди) – www.issa.nl

Координатор проекту: Марина Ворон
(mvoron@ussf.kiev.ua)

У 2003-2004 роках на сторінках Вісника Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» розповідалось про нову ініціативу Міжнародної асоціації «Крок за кроком» – проект «Дитяча книжка в Інтернеті» мета якого – створення та поширення книжок для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Фонд запрошує до участі в проекті письменників, художників, педагогів, батьків, які зацікавлені у розробці нових за дизайном і змістом книжок-картинок для дітей. У цьому числі Вісника хочемо познакомити вас з тим як розгортається проект в Україні та інших країнах «Step by Step».

Як Марко мандрував довкола світу

Автор – Галина Крук
Малюнки Роландаса Білінскаса

З історії проекту

Література для дітей завжди відрізнялася своєю педагогічною та виховною спрямованістю. Ще у другій половині XIX сторіччя головним завданням дитячої книжки вважали прищеплення дітям високих моральних правил, добрих манер та релігійності. Про появу ж дитячої літератури, що відповідає запитам не стільки дорослих,

скільки самих дітей, можна серйозно вести мову тільки з початку XX сторіччя. Відтоді книжка для дітей зазнала всебічного розвитку у тематиці, жанровому розмаїтті, художньому оформленні, поліграфічному виданні. Та чи не найбільших трансформацій зазнала на цьому довгому історичному шляху книжка – картинка – вид дитячої книжки, призначений «для найменших читачів» – малюків, що не вміють читати або щойно навчилися читати.

А отже, читачами, причому, не просто читцями, що озвучують текст, а ще й коментують його, переказують «своїми словами», ведуть бесіду з дитиною, оповідаючи їй принагідні історії, показуючи малюнки, ставлячи запитання та відповідаючи на запитання дітей, вислуховуючи її ставлення до прочитаного є дорослі – батьки, бабусі та дідусі, старші брати чи сестри,

Три найважливіші функції книжки-картинки:

- Зустріч дитини з малюнком – мистецтвом;
- Зустріч дитини з літературою;
- Зустріч дитини з батьками.

Третя функція книжки, на мій погляд, найважливіша

Макс Лундгрєн, шведський письменник

Проект сьогодні:

26 країн беруть участь в проекті біля **100** книжок розміщених на вебсайті та перекладених мовами країн-учасниць проекту

в Україні:

- проведено тренінг для потенційних авторів
- здійснено первинний відбір рукописів
- укладено угоди з авторами
- ведуться переговори з видавництвами щодо можливості видання книжок

Ресурси проекту:

1. Веб-сторінка
2. Методичні рекомендації для авторів та читачів «Книжка-картинка з веб-сторінки» Ю.Рибачук

«Навіщо» потрібні дитячі книжки?

- Книжка розвиває нашу мову і збільшує запас слів. Вона вчить нас виражати свої думки і розуміти, що говорять і пишуть в ній.
- Книжка розвиває наше мислення. З книжок ми вчимося абстрактних понять, книжки розширюють обрії нашого світу.
- Книжка стимулює фантазію й вчить нас мислити образами
- З книжок ми довідуємося про інші країни і про інший спосіб життя, про природу, техніку, історію й про все на світі, що нас цікавить.
- Книжка вчить нас етики. Вона змушує нас міркувати про добро і зло.
- Книжка пояснює життя і допомагає нам побачити зв'язок одного явища з іншим.

вихователі та вчителі. Тому книжку-картинку можна сміливо вважати книжкою для будь-якого віку.

2001 року Міжнародна асоціація «Крок за кроком» (ISSA) започаткувала міжнародний проект «Дитяча книжка в Інтернеті». Його завданням є створити міжнародну спільноту авторів, ілюстраторів та читачів дитячих книжок. ISSA виступає партнером у процесі розвитку та підтримки нової дитячої літе-

ратури у 26 країнах, де діє програма «Крок за кроком». На вебсайті www.soros.org/readingcorner створено ресурс для письменників, художників, педагогів, батьків, де розміщено вже створені книжки, рекомендації щодо їх створення та умови подання рукописів.

В Україні проект «Дитяча книжка в Інтернеті» здійснюється Всеукраїнським фондом «Крок за кроком».

Чому книжка-картинка?

Книжка-картинка – це особливий тип книги і художнього оповідання. Це не лише образне чи суто зовнішнє визначення книжки для дошкільнят. Книжка-картинка має певні типологічні ознаки, знання яких вимагає від вихователів чи батьків чітко уявляти собі, як читати книжки-картинки дітям і як працювати з ними в дошкільній аудиторії. І головною з цих ознак є безумовно ілюстрація, що несе в собі характерне для різних епох і країн змістове начало, зумовлене усталеними принципами формування особистості і естетичного виховання.

Можливо, у когось, хто читає ці рядки, виникне поклик створити свою, особливу книжку - картинку чи для своєї дитини, чи для дітей усього світу.

Як долучитися до проекту?

Отже, книжку створено. Що далі? Для того, щоб Ваша книжка пройшла шлях від рукопису до публікації на веб-ресурсі проекту «Дитяча книжка в Інтернеті», потрібно здійснити кілька кроків.

ДЛЯ ІЛЮСТРАТОРІВ:

Зразки малюнків спочатку надсилаються в офіс ВФ «Крок за кроком», а потім на розгляд Міжнародної Ради проекту.

ДЛЯ АВТОРІВ:

Написану згідно критеріїв дитячу книжку Ви надсилаєте в офіс ВФ «Крок за кроком», де здійснюється переклад книжки на англійську мову. Далі книжка надсилається на розгляд Міжнародної Ради проекту.

Вимоги до книжок

- Мають не казковий (фантастичний, містичний), не науково-пізнавальний, а реалістичний сюжет, заснований на повсякденному житті дитини, її емоціях, переживаннях, проблемних ситуаціях тощо;
- Написані прозорою, а не віршованою мовою;
- Відповідають особливостям вікового розвитку дітей;
- Мають розвиваючо-виховну цінність

Якщо роботу затверджено Міжнародною Радою...

Кожна затверджена робота отримує винагороду у 200 доларів США, які розподіляються порівну (по 100 доларів США) між автором та ілюстратором. Ця сума є певним авансом, оскільки майбутні виплати будуть здійснюватися за такою схемою: якщо яке-небудь видавництво купує авторські права на суму до 5000 доларів США, автор/ілюстратор отримують 30% мінус аванс (100 доларів США). Решта коштів надходять Міжнародній Асоціації Step by Step як організації, яка володіє майновими правами. Якщо видавництво купує авторські права на суму більшу 5000 доларів США автор/ілюстратор отримує 50% від суми мінус аванс (100 доларів США). Автору та ілюстратору належать авторські права, Міжнародній Асоціації Step by Step — майнові права.

Запрошуємо до участі в проекті!!!

Розширену інформацію ви можете отримати в офісі ВФ «Крок за кроком».

ПРОГРАМА «ШКОЛА ЯК ОСЕРЕДОК РОЗВИТКУ ГРОМАДИ»

Реалізується за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта (США), www.mott.org
і Міжнародного фонду «Відродження» (Україна) www.irf.kiev.ua

Координатор проекту: Марина Ворон (mvoron@ussf.kiev.ua)

Мета Програми:

Розвиток моделі громадсько активних шкіл, яка включає в себе демократизацію школи, розвиток волонтерства, розробку і реалізацію партнерських програм, спрямованих на вирішення проблем і задоволення потреб місцевих громад. Основою моделі є концепція громадсько орієнтованої освіти. Програма сприяє розвитку громадянської активності усіх членів місцевих громад і розвитку громадянського суспільства в цілому.

Реалізація мети забезпечує розвиток громад, чії ресурси та інші структури покликані служити інтересам кожного члена громади, де є:

- Спільні переконання освітян, підприємців, громадських лідерів, інших громадян щодо освіти як процесу, що відбувається впродовж усього життя і повинен бути доступний для кожного;
- Переконання щодо виходу освіти із своєї традиційної ролі та бачення її доступності протягом семи днів на тиждень, участі в управлінні інших членів громади, доступності шкільних ресурсів для всіх членів громади;

«Школи - це найлогічніша об'єднуюча ідея для відродження місцевих спільнот.»

Ал Дісі

- Спільний голос у визначенні потреб та ресурсів громади, залученні бізнес-структур, підприємців до співпраці;
- Можливість для батьків бути залученими до процесу прийняття рішень щодо якості освіти для їхніх дітей та участі у житті школи;
- Бажання бути інноваційними, гнучкими і творчими у визначенні нового бачення розвитку школи та освіти;
- Визнання ролі усіх членів громади в освіті та розвитку громади, покращенні життя для кожного члена громади.

Програма сьогодні:

7 тренінгових центрів програми у Київській, Львівській, Луганській областях та м. Донецьк

51 громадсько активна школа в Україні

ЩО ТАКЕ ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА?

Коротка історія громадсько активних шкіл: принципи, підходи та моделі.

В усьому світі позитивні зміни починаються з виявлення проблеми достатньо пристрасними та мужніми людьми, й тоді жага змін знаходить своє відображення у конкретних справах. Це спостереження, безперечно, прийнятне й до становлення громадсько активних шкіл. Філософська основа цієї концепції зародилася на початку ХХ століття, з виникненням вечірніх шкіл для дорослих, які пропонували освітні послуги для членів місцевих громад. Однак сучасний рух, спрямований на вихід школи за межі освітнього закладу і залучення, або ж перетворення школи в центр місцевої громади, розпочався у 1935 р. у м. Флінт, штат Мічиган, США

Сьогодні він охоплює тисячі шкіл у 85 країнах. Спрямованість, моделі та підходи можуть варіюватися, однак все ґрунтується на принципах:

«Громадсько активні школи, які б відмінності між ними не існували в економічній чи соціальній сферах, мають спільну філософію. Такі школи ґрунтуються на демократичному ідеалі поваги до кожної людини та її прав на участь у справах громади, що стосуються загального добра. Програма має на меті досягнення активної участі всіх і вирішенні проблем, які існують у спільноті. Така програма характеризується адаптацією до потреб, що змінюються, постійним пошуком відповідних шляхів досягнення спільних цілей та ретельною оцінкою результатів діяльності».

Френк Менлі

Універсальність і цінність цих принципів підтверджується з того моменту, коли рух ГАШ зародився в Україні. Упродовж цього початкового періоду окреслилися дві основні проблеми, що стосуються виникнення справедливої демократії та покращення якості життя всіх громадян.

Перша проблема полягала в тому, що, хоча більшість молоді підтримувала зміни, у неї не було розуміння важливості своєї ролі у цьому процесі, чи усвідомлення відповідальності, яку несе активний громадянин демократичного суспільства. Молодь ототожнювала демократію зі «свободою», а свобода без відповідальності, хоч і не є анархією, однак і не є демократією. Інформація і тренінги, що стосуються механізмів громадянської участі, такі як волонтерство і створення громадських організацій, почали з'являтися у 1994 р., але вони були доступними лише для членів громадських організацій. Це свідчило, що школи були зовсім не готові до виконання своєї конче важливої ролі підготовки

Напрями діяльності ГАШ

Демократизація школи:

- включення принципів і практик демократії у навчально-виховний процес
- освіта для і через досвід
- розвиток активної громадянської позиції
- відкритість і співпраця, наголос на розвиток, спілкування і обмін ідеями

Громадсько активна школа — це:

- звичайна школа, в якій особлива увага спрямована на переконання членів громади і педагогічного персоналу в цінності залучення громади
- школа, яка різними способами намагається залучити членів громади
- сприяє вільному обміну ідеями, виявляє потреби місцевої громади і бере участь у прийнятті рішень з місцевих проблем, а також здійснює зворотній зв'язок з громадськістю.

Партнерство школи і місцевої громади:

- Спрямовує ресурси школи на розвиток громади, громадянської самоорганізації і самоуправління
- Розвиває у школі та громаді традиції і практику громадянської активності
- Вже сьогодні створює на місцевому рівні реальні структури громадянського суспільства і гарантує їхній стабільний розвиток

Волонтерство:

- Добровільний вибір, який відображає особистісні погляди і позиції
- Активна участь громадян у житті суспільства
- Сприяє покращенню життя і особистісному розвитку
- Сприяє більш збалансованому економічному і соціальному розвитку

Громадсько орієнтована освіта:

- Філософія освіти і підхід до розвитку громади
- Можливість для членів громади, громадсько активних шкіл, місцевих організацій стати активними партнерами у вирішенні проблем в освіті і в громаді
- Співпраця з волонтерами, спрямована на збільшення кількості послуг, що надаються в громаді

Програми громадсько-активної школи:

- Освітні
- Культурні
- Соціальні
- Оздоровчі

Цільові групи:

- Шкільний персонал, діти та учнівська молодь
- Батьки
- Громадські організації
- Місцеві органи влади
- Громадськість

Особлива увага приділяється:

- Людям похилого віку
- Безробітним
- Дорослим та дітям з особливими потребами
- Дорослим та дітям національних меншин
- Молоді із соціальними проблемами

Програму підтримують:

Фонд Чарльза Стюарта Мотта, www.mott.org

Міжнародний Фонд «Відродження», www.irf.kiev.ua

А також:

Карпатський фонд, www.carpathianfoundation.org

Партнери:

Красноярська регіональна громадська організація, Центр «Со-трудничество на местном уровне» (Росія) – www.kccr.krsk.ru

Київська обласна аграрна дорадча служба (Київ) – www.koras.com.ua

Агентство регіонального розвитку «Донбас» (Донецьк) – donbass@agency.donetsk.ua

Громадська організація Центр «Перші кроки» (Львів) – dialog@dialog.lviv.ua

Інститут Відкритого суспільства (Будапешт, Угорщина) – lorinczi@osi.hu

Організація «Дитина і довкілля»(Київ) – natalia@dutuna.kiev.ua

Кроки реалізації програми:

«Отримати довіру громади нелегко, а ще важче утримати її. Чим більше ми працюємо з громадою, тим більше виникає ідей щодо співпраці з нею».

Зі слів учасників проекту

Навчальний компонент:

Навчальна діяльність здійснюється шляхом проведення тренінгів, консультацій наставників, навчальних поїздок

Тренінги

Метою тренінгів є ознайомлення учасників з особливостями діяльності громадсько активних шкіл, розвиток навичок забезпечення життєздатності та поширення досвіду на інші школи.

нового покоління громадян у демократії, яка зароджувалася. Окрім цього, разом із піонерськими та комсомольськими організаціями, вітер змін розвіяв клуби на базі шкіл та інші організації, які давали учням змогу бути зайнятими, навчатися нових навичок і бути активними поза школою.

«Завдання всіх майбутніх діячів руху громадсько активних шкіл — це знайти кращі способи розкриття потенціалу в дітях, їхніх сім'ях і всіх членах громади. Є неминучий зв'язок між тим, що відбувається у школах, і тим, що відбувається вдома і на вулиці. Наша відповідальність — це намагатися знайти спосіб зробити цей зв'язок позитивним»

Ларрі Е.Деккер

Друга проблема – це нагальна потреба відтворення почуття спільноти, що було втрачене, коли більшість підприємств, інститутів та колгоспів припинили існування або зазнали суттєвих скорочень. Під час Міжнародної конференції громадсько активних шкіл у 1999 р., Ал Дісі, один із засновників руху, описуючи необхідність відтворення, говорив не лише про відродження почуття спільноти, а й про підтримку економічного розвитку, про активізацію громадян, та про залучення їх до місцевого самоврядування. Позитивні зміни в громаді можливі лише тоді, коли люди відкриті й працюють разом для вирішення спільних проблем. На початку 90-х, можливо, єдине, що об'єднувало людей, було прагнення кращого життя для своїх дітей й онуків.

Модель, яка стала основою руху ГАН в Україні, визначає громадсько активну школу як будь яку школу, де:

- увага приділяється роботі з місцевою громадою, працівниками школи та мешканцями;

- школа сприяє вільному обміну думками, займається оцінкою місцевих потреб та бере участь у прийнятті рішень на місцевому рівні, а також забезпечує зворотній зв'язок, що стосується цих дій, з боку громади.

В Україні модель громадсько активних шкіл розвивалась на основі двох основних моделей: російської моделі общественно активних шкіл, представленою Красноярським центром «Сотрудничество на местном уровне» (Росія) та моделі громадських центрів Центральної Європи, представленою Чабою Лорінці, консультантом з розвитку громадських центрів Інституту відкритого суспільства (Будапешт). Результати роботи української моделі громадсько активних шкіл описані у посібнику «Громадсько активні школи в Україні: кроки до дії» і вони свідчать про актуальність цієї програми в Україні і про те, що дійсно, якщо ви руйнуєте стіну між школою і громадою, то виграє кожен.

Результати навчальної діяльності:

- організовано і проведено **4** тренінги для пілотних шкіл (2003-2004рр.) та **14** тренінгів для новозалучених шкіл (2005р.)
- учасниками семінарів стали понад **200** представників пілотних громадсько активних шкіл та **335** представників новозалучених шкіл та місцевих громад
- силами учасників пілотних шкіл проведено **24** семінари для шкіл на місцевому рівні, до участі в яких було залучено **284** особи: вчителі, батьки дітей, місцеві лідери, представники влади (2004р.)
- здійснено дві міжнародні і одну загальноукраїнську програми з обміну досвідом (2004), учасниками стали **36** осіб
- досвід набутий в програмі з обміну досвідом поширено на **51** школу України

В ході тренінгів учасники ознайомлюються з філософією концепції Розвитку громади та методами організації діяльності громадсько-активних шкіл, з роллю та значенням створення Шкільних Рад та шкільного координатора; методами оцінювання потреб та планування програм для людей певного віку, залучення волонтерів і співпраці із засобами масової інформації; досліджують концепцію та кращі практики удосконалення школи, процесу змін, визначають місію та бачення школи, нові шляхи забезпечення освітніх послуг; розробляють короткострокові та довгострокові плани залучення громад, створення нових послуг. В кінці тренінгу учасники мають проект плану розвитку своєї громадсько-активної школи.

Навчальні поїздки

- Упродовж 2003-2004 рр. здійснено три навчальні поїздки, які проводились з метою ознайомлення з досвідом подібної діяльності у країнах Центральної Європи в рамках проектів, ініційованих партнерськими організаціями – Центром «Перші кроки» (м. Львів) та проектом «Зміцнення партнерства між школою та громадою» (Інститут сталих спільнот).
  - навчальна поїздка в Угорщину 28 жовтня – 1 листопада 2003 р.
  - навчальна поїздка в Польщу 8 – 11 жовтня 2004 року.
- За ініціативи учасників проекту були організовані дві поїздки з обміну досвідом між учасниками проекту.
  - м. Стаханова, відвідування громадсько активної школи № 29 Луганська обл.
  - м. Донецька, відвідування громадсько активної школи № 138

Програма наставництва для пілотних громадсько активних шкіл

Організація і реалізація наставницької програми для персоналу пілотних громадсько активних шкіл була спрямована на надання практичної допомоги школам в організації діяльності, ініціюванні та реалізації місцевих програм та волонтерських акцій.

Програма наставництва реалізувалася через:

- Консультації тренерів Красноярського центру «Сотрудничество на местном уровне» (Росія)
- Консультації міжнародного консультанта Чаби Лорінці (Інститут відкритого суспільства, Будапешт)
- Консультації координаторів проекту та директора проекту

Програма наставництва для новозалучених громадсько активних шкіл

Новозалучені школи мають недостатньо досвіду роботи як громадсько активні школи, тому на допомогу їм приходять люди, які надають консультативні допомоги з питань діяльності громадсько-активної школи представникам педагогічного колективу школи, Раді громадсько активної школи, іншим представникам місцевих громад. Це – наставники. Наставник громадсько-активної

школи тісно співпрацює із новозалученими школами, Шкільною Радою новозалученої школи, національним координатором програми «Школа як осередок розвитку громади», іншими освітянами та агенціями громади.

Перші візити в нові ГАШ відбулись наприкінці квітня 2005 року.

Розробка та реалізація місцевих програм

«Важливим є відчуття того, що ти не один в цьому світі намагаєшся об'єднати людей для вирішення їхніх особистих та загальних проблем на місцевому рівні»

Зі слів учасників проекту

Розробку і реалізацію місцевих програм громадсько активні школи спрямовують на вирішення місцевих проблем громади. Для цього школи здійснюють наступні кроки:

- визначення проблем і потреб місцевих громад
- визначення власних і необхідних ресурсів
- пошук партнерів і джерел фінансування
- розробка і реалізація програм, моніторинг та оцінка.

Результати (за 2003-2004рр):

Види програм громадсько-активних шкіл:

- освітні – 21
- оздоровчі – 17
- соціальні – 15
- інформаційні – 15
- екологічні – 13

Всього реалізується **81** програма/проект

44 % членів громади віком від 18 до 85 років залучено до участі в розробці і реалізації програм з них 80% на волонтерських засадах

Для реалізації місцевих програм залучено 46400,00 грн.

Послуги отримали:

- **3850** осіб (сільськогосподарські послуги, лагодження одягу, надання допомоги та догляд за людьми похилого віку, маленькими дітьми, транспортні послуги, послуги пошти, перукарські, бібліотеки, інформаційні послуги тощо)
- **462** особи були залучені до навчальних програм (комп'ютер, деревообробка, народні ремесла)

Інші:

- відремонтовано приміщення клубу
- споруджено **7** спортивних майданчиків
- споруджено географічний майданчик
- приведено в належний стан **6** селищних парків, **4** стадіони
- відкрито:
  - один музей «Дзвони пам'яті»
  - дві бібліотеки
  - дитячий ігровий майданчик – парк дерев'яних фігур
  - всі громадсько активні школи видають інформаційні вісники

ПРОПОНУЄМО ПРИКЛАДИ ПРОГРАМ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬ ГАШ УПРОДОВЖ 2003-2004РР.

Бродівська гімназія імені І.Труша (м.Броди, Львівська область)

Проект «Літні інтеграційно-оздоровчі табори» в рамках проекту «Ми є одна громада»

Мета: Зміцнення здоров'я учнівської молоді міста

Цільова аудиторія: учні школи

Результати:

- на ремонт спортивного комплексу залучено 30000, 00 гривень
- до оздоровчих програм залучено 98 учнів гімназії, 64 мешканця громади
- організовано постійно діючий лекторій «За здоровий спосіб життя»
- організовано літній спортивний табір, в якому оздоровлено 347 дітей.

Донецька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 138

Програма «Випуск інформаційного вісника «Вісник селища»

Термін реалізації:
2004 - 2006 р.

Мета: забезпечення населення громади «Першотравнева» та мікрорайону ЦЗФ «Чумаковська», учнів школи та батьків систематичною, достовірною, об'єктивною інформацією про події громади.

Наклад: 1000 копій

Періодичність видання:
1 раз в місяць

Цільова група: всі мешканці мікрорайону

Результати:

- видано 12 примірників «Вісника селища»
- постійна читачка аудиторія вісника складає приблизно 2000 осіб

ГАНШ отримували підтримку від:

- місцевих державних адміністрацій: відділи освіти, культури, відділ охорони здоров'я; районних і міських соціальних служб; сільських та селищних рад; юридичних служб
- **12** товариств з обмеженою відповідальністю, приватних підприємців
- **18** громадських організацій
- **4** лісництв
- **2** музеїв
- **2** реабілітаційних центрів
- **5** бібліотек
- **7** вищих навчальних закладів
- **8** агрофірм та фермерських господарств
- представників церкви

Створено три громадські організації**!!! Учасники проекту та всі зацікавлені особи можуть скористатися методичною літературою**

За період реалізації програми наступна література була розроблена, видана, а також поміщена на веб-сторінку ВФ «Крок за кроком» (www.ussf.kiev.ua):

- «Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дії.»
- «Співпраця між домом і школою».
- Результати впливу програми громадсько-активної школи на учасників програми.
- Матеріали круглих столів.
- Вісник ВФ «Крок за кроком».

До вашої уваги програми ГАНШ, над якими почали працювати новозалучені школи:

Тетерівська гімназія

«Здоров'я очима дітей»
 «Створення музею народної творчості»
 «Щаслива жіноча доля»
 «Соціальні потреби громади»
 «Гімназія – Інтернет-клуб»

Журавльська ЗОШ

«Організація літнього оздоровлення дітей при школі»

Стрижавська ЗОШ

«Професійна освіта – старт для майбутньої кваліфікації» (водійські права)

Красилівський НВК

«Довкілля»

Гейсиська ЗОШ

«Екологія»

Тетіївська гімназія

«Відродження народних ремесел шляхом залучення дітей з особливими потребами»

Дзвенячецька середня школа

«Підвищення рівня екологічної культури шляхом залучення громади с. Дзвеняче до розробки плану подолання екологічних проблем»

Ясенівська ЗОШ I-III ступенів

Інформаційні вісники «Ліхтар», «Мій край»

Конюшківська ЗОШ I-III ступенів

«Історія мого села»

Гаї-Дітковецька ЗОШ I-III ст.

«Молодосте, зазирни у вічі старості»

Старосільська ЗОШ I-III ступенів

«Старому парку – нове життя»

«Гаряча лінія: телефон Добра»

Містківська ЗОШ I-III ступенів

«Шкільне опалення»

«Огорожа школи»

Миклашівська ЗОШ I-III ступенів

«Комп'ютерний клас»

Стахановська ЗОШ №8

«Дамо нове життя парку Перемоги!»

Стахановська ЗОШ №10

Майбутнє нації в здоровій молоді
 Випуск газети

Стахановська ЗОШ №13

«Створення музею Стахановського руху на базі школи»
 Випуск газети

Стахановська ЗОШ №14

«Створення парку на території району 2/5Каменка»

Всеукраїнська конференція

В період з **24 лютого по 25 лютого 2005 року** була проведена конференція за результатами програми «Школа як осередок розвитку громади» в ході якої учасники підвели підсумки дворічної роботи, представили результати, ознайомились з найкращими практиками реалізації проекту, обмінялись досвідом. Конференція надала можливість розвинути співпрацю між організаціями, які працюють в сфері громадського розвитку та громадської освіти.

Проведення Акцій

Одним з улюблених заходів громадсько активних шкіл України є проведення міжнародної благодійної акції «Весняний тиждень Добра». Акція була започаткована у 1999 році. З 2001 року набула статусу міжнародної. В цьому році в ній взяли участь громадсько активні школи України, Росії, Вірменії, Грузії, Азербайджану і Казахстану.

«Весняний Тиждень Добра» це волонтерська акція, мета якої спільно здійснити багато добродійних, корисних справ для тих, хто їх потребує, привернути увагу громадськості до важливої ролі волонтерської допомоги в суспільстві, до важливості волонтерської діяльності у вирішенні соціальних проблем місцевої громади та підвищення громадянської активності та залучити до участі в ній громадян і організацій.

В цьому році в акції взяли участь понад 4000 осіб, серед них були представники учнівської молоді, педагоги, представники громад, недержавні організації, представники органів влади та бізнесу, засоби масової інформації.

Весняний Тиждень Добра-2005 був спрямований на вирішення екологічних проблем місцевої громади та надання допомоги самотнім людям та людям похилого віку. Для новозалучених ГАШ це була перша широкомасштабна акція, в якій взяли участь, як громада села, так і учні школи.

Підбивши підсумки акції, було ще раз доведено, що заходи акції сприяють підвищенню громадської активності та мобілізації ресурсів для вирішення різноманітних суспільних та соціальних проблем, налагодженню та зміцненню партнерської взаємодії між волонтерами, волонтерськими організаціями, центрами.

В результаті акції задоволені були усі жителі громад і було доведено, що спільними зусиллями можна зробити багато.

Успішній реалізації проекту сприяє допомога людей, які представляють партнерські та донорські організації.

**Дякуємо Всім хто взяв участь в Акції
«Весняний тиждень Добра -2005»!!!**

**ПРОПОНУЄМО ПРИКЛАДИ
ПРОГРАМ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬ
ГАН УПРОДОВЖ
2003-2004РР.**

**Новоолександрівська
загальноосвітня школа
I-III ступенів (Згурівський
район Київської області)**

**Програма «До джерел
духовності»**

Термін реалізації:
2003-2005 рр.

Мета: сприяти відтворенню
та розвитку високого рівня
духовності у мешканців села

Цільова група: члени
громади віком від 5 до 65
років

Результати:

- відновлено 2 га паркової території, молодіжний і спортивний майданчики
- висаджено 84 дерева
- упорядковано дитячий будинок
- 20 осіб похилого віку - мешканців села отримали допомогу у вигляді сільськогосподарських робіт
- створено на базі школи молодіжний хор
- працюють спортивні гуртки з волейболу, футболу, важкої атлетики для мешканців громади.

Результати проведення акцій:

- у підготовці і реалізації заходів акцій взяло участь **2840** осіб
- **464** особи отримали послуги
- **8760,00** грн. залучено для реалізації проектів громадсько активних шкіл
- проведено понад **300** заходів
- до партнерської участі залучено організації

Інші Акції ГАН та результати у 2004-2005 рр.

АКЦІЯ «СВІТ ДЛЯ ВСІХ»

Мета акції: привернути увагу громадськості до проблем людей з особливими потребами, а також ролі добровільної допомоги у вирішенні їхніх проблем; сприяти вирішенню інших соціальних проблем та підвищенню громадянської активності населення.

АКЦІЇ, що були ініційовані громадсько активними школами, сприяли вирішенню проблем місцевих громад. Плануванням і реалізацією акцій опікувалась Шкільна рада, яка залучала ресурси, місцеву пресу, владу для організації і проведення заходів акцій.

За період 2003-2005 рр. громадсько активними школами було ініційовано і проведено понад 20 акцій серед них:

- **Акції з благоустрою** села, мікрорайону (осінній та весняний період) – усі громадсько активні школи – учасниці проекту
- **«Спіши робити добро»** (Борщовицька школа, Пустомитівський район Львівської області)

«Акція - це швидка реакція на існуючу проблему, яка може бути вирішена за короткий час. Акція надає можливість залучити значну кількість людей, які реально змінюють свої громади.»

Зі слів учасників

- **«Діти – дітям»** (Бродівська гімназія імені І.Труша Львівської області)
- **«Твори добро»** (Бродівська гімназія імені І.Труша Львівської області)
- **Акцію по створенню бібліотеки** (Стаханівська школа №29 Луганської області)
- Три **акції по наданню допомоги** людям похилого віку, які мешкають у мікрорайоні м.Стаханов. У ході акцій було відремонтовано огорожі, вскопані городи, частково відремонтовані комунікації. Для багатодітних і малозабезпечених сімей були зібрані продуктові набори, одяг, заготовлені дрова.
- Організація безкоштовних **продовольчих пайків ветеранам** Великої Вітчизняної війни та праці до Дня Перемоги (Розкішнянська школа Ставищанського району Київської області)
- **Акція «Ліси для нащадків»** (Розкішнянська школа Ставищанського району Київської області)

Дослідницька робота.

Упродовж вересня 2003 - вересня 2004 рр. були підведені результати впливу громадсько-активної школи на учасників програми, місце-ву владу, громадські організації та приватних підприємців. Дослідницька робота дозволила проаналізувати зміни, які відбулися упродовж реалізації програми, а також визначити найбільш ефективні методи співпраці між школами, місцевою владою, громадськими організаціями та приватними підприємцями. Сім шкіл в чотирьох областях прийняли участь в дослідницькій роботі. 272 особи взяли участь в дослідженні. Звіт про цю роботу опублікований. Його ви можете знайти на веб-сторінці ВФ «Крок за кроком». www.ussf.kiev.ua

Подальші кроки

У 2005-2007 роках планується подальший розвиток програми в напрямі її поширення та удосконалення моделі громадсько-активних шкіл в Україні. Проект «Поширення та удосконалення моделі громадсько-активної школи як осередку розвитку громади» ґрунтується на основних досягненнях та результатах реалізації проекту «Школа як осередок розвитку громади».

Плануємо

- Поширити програму на інші школи, які хотіли б до неї приєднатися. Бажання зробити свою школу громадсько-активною висловили 85 шкіл України.
- Проведення тренінгів, акцій, інформаційних компаній.
- Здійснення наставницької допомоги.
- Розвиток тренінгових центрів.
- Провести міжнародну науково-практичну конференцію.
- Здійснити місцеві і міжнародні програми з обміну досвідом.
- Написання навчального курсу для керівників вищих навчальних закладів.
- Регулярний випуск Інформаційного Вісника.
- Видання методичного посібника для громадсько-активних шкіл.
- Сприяння створенню громадських організацій.

СЕРТИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ПРОГРАМИ «КРОК ЗА КРОКОМ»

Новий погляд на атестацію педагогів чи міжнародний досвід сертифікації педагогів

Руда О.З.

Національний координатор програми
Директор приватної школи «Перша ластівка»,
м.Івано-Франківськ

Ініціатива «Сертифікація педагогів програми «Крок за кроком» за стандартами Міжнародної Асоціації «Крок за кроком» розпочалась у 2002 році.

Що зроблено на міжнародному рівні:

- Робоча група
- Розроблено стандарти програми «Крок за кроком»
- Розроблено стандарти для педагогів програми «Крок за кроком»

У Стандартах викладені найважливіші цінності, яких необхідно дотримуватись при оцінюванні освітніх програм для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а також педагогічного персоналу. Стандарти Програми «Крок за кроком» і Стандарти для педагогів є унікальним баченням взаємозв'язку між дошкільною освітою та відкритим суспільством.

Мета Стандартів Програми «Крок за кроком» і Стандартів для педагогів – допомогти програмам, які прагнуть забезпечити якісний освітній досвід для дітей та сімей.

Сертифікація – процес, внаслідок якого визначається відповідність окремої особи встановленим критеріям.

Стандарт – твердження, що визначає суттєві знання та навички, які набуваються в процесі навчання у школі. Суттєві знання охоплюють найважливіші ідеї, питання, принципи та концепції з усіх дисциплін.

Кожен педагог проходить атестацію принаймні один раз у п'ять років. І погляди як педагогів, які атестуються, так і працівників управлінь освіти, які їх атестують – неоднозначні. Все частіше ми чуємо і думку Міністерства освіти і науки України про те, що слід змінити систему атестації педагогічних кадрів. І саме в такому контексті нам видається цікавим, новаторським та дієвим досвід міжнародної асоціації «Крок за кроком» щодо сертифікації педагогів.

Міжнародна Асоціація «Крок за кроком» (International Step by Step Association – ISSA) заснована в 1999 році недержавними організаціями у 28 країнах, що реалізують програму особистісно орієнтованої освіти «Крок за кроком». Одним з її видів діяльності стала розробка Стандартів програми «Крок за кроком» та Стандартів для педагогів. Розробка Стандартів тривала два роки. Потреба у Стандартах у мережі ISSA була пов'язана з великою популярністю програми та швидким поширенням у країнах, які її реалізують. Стандарти необхідні не лише для того, щоб офіційно відзначити педагогів, котрі реалізують ідеї ISSA щодо якісної освіти, а й щоб забезпечити необхідну мотивацію професійного розвитку для вчителів, які ще не відповідають Стандартам, через надання їм структурованого механізму постійного фахового зростання.

Дорадча Рада, до якої входять експерти Міжнародної Асоціації «Крок за кроком», експерти з країн Західної Європи та США є дорадчим органом Міжнародної Асоціації «Крок за кроком» з питань сертифікації педагогів і надає рекомендації щодо системи перегляду Стандартів, системи визначення достовірності інструменту спостережень. Результатом цієї роботи стала розробка пакету матеріалів, які містять необхідні зразки документів та рекомендації.

*Освіта повинна бути
спрямована на всебічний
розвиток особистості*

Жан Піаже

Що ж таке «сертифікація»

в розумінні Міжнародної Асоціації «Крок за кроком»?

Процес сертифікації педагогів – це відзначення вчителів і визнання якості їхньої практики згідно зі Стандартами Міжнародної Асоціації «Крок за кроком». Це добровільний захід, розроблений для заохочення та визнання професійного розвитку усіх педагогів. Процес сертифікації має спільні елементи в усіх країнах, що представляють різні географічні та культурні особливості – це прагнення працювати якісно та відповідно до вимог сучасності, до світу, який стрімко змінюється. Саме з цією метою були створені міжнародні стандарти освіти.

Кожний стандарт є чітко визначеним та зрозумілим, який забезпечує особистісно орієнтовану освіту в дошкільних групах та класах.

Для кого розроблені Стандарти програми «Крок за кроком»?

Для педагогів, адміністрації шкіл, представників місцевих управлінь освіти, регіональних Інститутів післядипломної педагогічної освіти, Міністерства освіти і науки України, вищих педагогічних закладів освіти, представників громадськості та батьків, які цікавляться питаннями якості освітніх програм для дітей раннього, дошкільного, молодшого шкільного та середнього віку.

- Стандарт 1 «Індивідуалізація»
- Стандарт 2 «Навчальне середовище»
- Стандарт 3 «Участь родин»
- Стандарт 4 «Стратегії викладання, що забезпечують значуще навчання»
- Стандарт 5 «Планування й оцінювання»
- Стандарт 6 «Професійний розвиток»
- Стандарт 7 «Соціальна інклюзія»

Що зроблено в Україні

- ВФ «Крок за кроком» отримав акредитацію Міжнародної асоціації «Крок за кроком» на проведення сертифікації педагогів України за міжнародними стандартами
- Відбувся навчально-практичний семінар щодо підготовки команди сертифікаторів
- Сформовано команду сертифікаторів
- Засіданням правління ВФ «Крок за кроком» затверджено склад ...ради
- Розробляється процедура процесу сертифікації
- Готуються методичні поради для педагогів, які виявляють бажання пройти цей процес

Як можна використовувати стандарти?

- Педагоги та представники громадськості можуть використовувати Стандарти для обговорення та визначення якості освіти.
- Стандарти - ефективний інструмент для фахівців, які прагнуть удосконалити методи своєї діяльності, ставлять перед собою відповідні завдання фахового розвитку та розробляють плани досягнення високих професійних результатів.
- Педагоги можуть використовувати Стандарти з метою здійснення аналізу своєї практики.
- Стандарти можуть слугувати джерелом інформації для розробки навчальних програм.
- Керівники освітніх закладів, представники місцевих управлінь освіти можуть використовувати Стандарти для порівняння з існуючою практикою та розробки комплексного плану постійного удосконалення діяльності школи.
- Вищі педагогічні заклади освіти та Інститути післядипломної педагогічної освіти можуть використовувати Стандарти для поєднання теорії з педагогічною практикою.
- Недержавні організації можуть використовувати Стандарт як гарант професійної якості при розробці проектів отримання додаткового фінансування.

Переваги для педагогів

- Визнання високої якості професійної майстерності міжнародного рівня, відданості демократичним цінностям у системі освіти: забезпечення індивідуального розвитку кожної дитини, створення умов для розвитку особистості, формування умінь: робити вибір, критично мислити, відчувати себе частиною ширшої спільноти; активне залучення сімей та громади в освітній процес.
- Опанування технології неперервного професійного розвитку та удосконалення.
- Усвідомлення належності до міжнародної спільноти освітян, які поділяють цінності відкритості, демократичної освіти.

Переваги для міністерств освіти та експертів

- Педагоги, які отримали міжнародний сертифікат, є зразком у використанні та розвитку демократичних інноваційних технологій. Крім того, педагоги, які беруть участь у процесі сертифікації, роблять вагомий внесок у розвиток особистісно зорієнтованої освіти.
- Підвищення іміджу практичної освітньої діяльності.
- Полегшення процесу інтеграції в міжнародний освітній простір.
- Створення механізму заохочення адміністрації, урядових структур, інших професійних організацій до розуміння та визнання важливості особистісно зорієнтованої освіти міжнародною спільнотою.

Переваги для батьків

- Громадське визнання сертифікації Міжнародної Асоціації «Крок за кроком» дає батькам, як головним замовникам освітніх послуг, впевненість у забезпеченні стандарту якісного освітнього середовища.
- Активне залучення батьків до навчального процесу, як компонента програми «Крок за кроком», часто спонукає їх бути головними захисниками інтересів і прав своїх дітей. Процес сертифікації допомагає батькам визначати високі стандарти, яким мають відповідати педагоги. Таким чином, батьки стають захисниками інтересів і прав своїх дітей на отримання якісної освіти, а це, відповідно, веде до усвідомлення державними та іншими структурами значення та переваг програм, мета яких - розвиток потенціалу кожної дитини.

Переваги для дітей

- Забезпечення особистісно зорієнтованого освітнього середовища та індивідуалізованого підходу до навчання і розвитку дітей з активним залученням сімей і громади в освітній процес, що дає змогу дітям почуватися комфортно, роз-

вивати свої здібності, засвоювати основні демократичні практики: вміння здійснювати вибір, критично мислити, поважати та цінувати відмінності, кооперативного навчання тощо.

Звичайно ще є багато запитань, на які слід відповісти:

Хто може отримати міжнародний сертифікат педагогічної майстерності?

- Кожен вихователь чи вчитель, який працює за особистісно орієнтованою методикою, сприяє процесові навчання за допомогою методів, які відповідають рівневі розвитку дитини, її індивідуальним особливостям та потребам, інтересам та навчальному стилю; створює стимулююче навчальне середовище та відповідає Стандартам для педагогів Міжнародної Асоціації «Крок за кроком».
- До участі у процесі сертифікації запрошуються Усі педагоги, а не лише ті, котрі реалізують програму «Крок за кроком».

Хто здійснює процес сертифікації?

- Сертифікацію здійснює організація, що отримала акредитацію Міжнародної Асоціації «Крок за кроком» (в Україні - Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»), згідно рекомендацій сертифікаторів - осіб, які пройшли відповідну підготовку і мають сертифікат для проведення цієї діяльності

Де можна отримати Стандарти програми «Крок за кроком»?

- Стандарти програми «Крок за кроком» та Стандарти для педагогів можна отримати в офісі Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» (Київ 01034, вул. Пушкінська 9, кв.4) або на веб-сторінці www.ussf.kiev.ua

Є й питання, на які ще слід знайти відповідь: за рахунок яких коштів оплачувати працю сертифікатора, вартість матеріалів для сертифікації? Як узгодити процес сертифікації та атестації педагога? Як замовити адміністрації шкіл та управління освіти?

Але якби не було запитань, не було б і пошуку нового! Ми переконані, що зміни в освіті необхідні і не формальні, а реальні. І зміни в процесі атестації педагогів - це вже вимога часу. Саме тому модель сертифікації, запропонована Міжнародною Асоціацією «Крок за кроком» зацікавила і Міністерство освіти та науки України, і даний проект відбуватиметься за підтримки та сприяння Міністерства освіти та науки України. Адже пріоритетним для себе Україна визначила шлях до Європейського союзу. Серед вимог, які ставить ЄС до країн - учасниць є й вимоги до освіти. Реалізація проекту по сертифікації педагогів в Україні - це ще один крок до Європи!

В цьому випуску пропонуємо Вам дві форми роботи, які ви зможете використати у своїй щоденній діяльності під час проведення Ранкових зустрічей та інших видах діяльності в шкільний та позашкільний час. Ці матеріали надані Міжнародним центром ресурсів для дітей (США).

СФОКУСОВАНИЙ ОБМІН

Зростаючи в турботливій громаді, учні навчаються формулювати запитання та відповіді, які демонструють співчуття, чуйність і повагу. Педагоги мають створити належні умови для практикування цих навичок.

Пропонуємо вам форму роботи, яка забезпечить педагога інструментом, за допомогою якого він надасть підтримку дітям у формуванні навички побудови запитань.

«Сфокусований обмін» – це структурована форма роботи спрямована на заохочення кожної дитини давати відповіді на особисті запитання, формулювати свої думки, обговорювати тему, якою цікавиться дитина, через відповіді на запитання.

«Сфокусований обмін» також можна використовувати для того, щоб:

- допомогти дітям відчувати впевненість в собі, відповідаючи перед групою ровесників
- з'ясувати шляхи допомоги дітям, оскільки вони відповідають на делікатні, спірні або «гарячі» запитання

«Сфокусований обмін»
дозволяє усім членам
учнівської громади мати
право голосу.

Використання цієї форми роботи зумовлює єднання дитячого колективу, закладу освіти і навіть громади.

Вчителі можуть запровадити **«Сфокусований обмін»**, запропонувавши особисті пи-

тання і попросивши дітей дати відповіді на них. Наведемо приклад можливих запитань:

- Як Ви почуваете себе щодо _____ ?
- Назвіть досягнення, яким Ви пишаєтесь.
- Що Вам подобається робити після занять/ у вихідні дня?
- Якби Ви могли змінити одну річ в світі, що б це було?
- Що Ви можете робити зараз з того, чого не вміли на початку навчального року?
- Розкажіть нам про випадок, коли Ви проявили сміливість.
- Що Вам найбільше подобається у навчанні?
- Чого Ви найбільше боїтесь?
- Коли Ви дивитесь на картину, намальовану _____, або слухаєте музику, написану _____, що Ви собі уявляєте у цей час?

«Сфокусований обмін», як форма роботи, може використовуватися:

- спонтанно, коли учні беруть участь у Ранковій зустрічі
- як індивідуальна практика при роботі з дитиною
- як чітко спланована групова діяльність

«Сфокусований обмін» може проходити у будь-який час, щоб дати відповіді на негайні потреби та інтереси дитини.

«Сфокусований обмін» дозволяє усім членам учнівської громади мати право голосу.

ГРУПОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

«Групове дослідження» – це підхід, який використовується педагогами для керівництва дослідженням схожих або нових матеріалів та дослідженням і закріпленням ідей, які запропонували або якими поділилися окремі учні в класі.

«Групове дослідження» сприяє розвитку навичок критичного мислення шляхом залучення учнів до процесу обговорення нових ідей, альтернативних пропозицій, всебічного обговорення вже висунутих ідей або пропозицій. В ході обговорення учні відпрацьовують навички ефективного спілкування, оскільки вони активно залучаються в дружній діалог.

«Групове дослідження» сприяє розвитку демократії заохочуючи учнів ділитись своїми думками та ідеями, досягати взаєморозуміння, розбудовувати спільноту. Це відбувається через вислуховування, розмірковування і заохочення поваги до ідей, поглядів, думок, які висловлюють окремі представники дитячої спільноти. Крім того виховується почуття відповідальності за особистий внесок в роботу групи.

Ентузіазм вчителя є прикладом для навчання, пізнання, висловлювання суджень. «Групове дослідження» повинно створювати відчуття здивування, можливості взаємонавчання. Ці фактори необхідно врахувати при планування.

«Групове дослідження» не є повсякденною процедурою ранкової зустрічі, тому воно може включатися в такі частини як Обмін інформацією, Групова діяльність, а в рідких випадках в Новини дня або як унікальне Привітання.

Для дітей молодшого віку «Групове дослідження» може використовуватись з метою навчити дітей брати участь у встановленні правил щодо використання матеріалів, визначати очікування від активного, спільного, аналітичного дослідження. Це сприяє розвитку і практичному застосуванню навичок уявлення і критичного мислення.

Для більш старших дітей, ця техніка може бути використана з метою заохочення учнів до розширеного вивчення теми, а саме внесення змін до змісту теми, опрацювання нових ідей, виникнення нових правил.

Наведемо, декілька прикладів:

- Представлення Діяльності протягом дня та Центрів діяльності, матеріалів в них

«Групове дослідження» сприяє розвитку демократії заохочуючи учнів ділитись своїми думками та ідеями, досягати взаєморозуміння, розбудовувати спільноту.

- Висловлювання нових ідей для подальшого їх розгляду, використання, реалізації та вивчення матеріалу
- Формулювання ідей та стратегій для вирішення проблеми або знаходження альтернативних рішень
- Використання дошки вибору
- Використання Крісла Автора
- Створення умов для кооперативного навчання
- Встановлення загальних правил і правил безпеки щодо використання спеціального обладнання як в приміщенні так і за його межами.
- Вироблення процедур і кроків реалізації і завершення тематичних проєктів
- «Розбавляння» «гарячих» або вразливих тем гумором, теплотою та повагою.

Така форма роботи може бути тривалою в часі для продовження дослідження та підведення його підсумків. Педагоги мають заохочувати учнів до:

- продовження ідей «групового дослідження» в маленьких групах
- застосовування нових матеріалів, ідей упродовж дня
- обміну думками та ідеями з однокласниками

Для дітей старшого віку можна використати таку форму роботи як «індивідуальний журнал», щоб допомогти учням сформулювати ідеї перед тим, як поділитись ними з групою або повторити тему, а також надати можливість для самостійного відображення нової інформації.

«Групове дослідження» – це прекрасна форма роботи, яка може бути застосована для розвитку мислення, створення нових навчальних можливостей, заохочення учнів висловлювати ідеї та відповідати на запитання інших.

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНЦІЙ ВЧИТЕЛЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

9 травня в Ризі (Латвія) відбулась міжнародна конференція з питань інклюзивної освіти «Хороший інклюзивний вчитель – розвиток компетенцій вчителя в інклюзивному класі.» В конференції взяли участь понад 120 учасників із 12 країн світу. Конференція проходила в рамках реалізації міжнародного проекту «ІНКЛУЗ» за підтримки Центру Освітніх Ініціатив Латвії. Україну на конференції представляв **Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»** в особі Примосткої Олени, фінансового директора Фонду.

На конференції обговорювались важливі питання, пов'язані із інклюзивною освітою, розвитком цієї моделі освіти в різних країнах. Наскрізною темою конференції була думка про те, що інклюзивна освіта повинна крокувати пліч о пліч із когнітивною. Під час роботи конференції відбулися пленарні засідання, презентації, працювали три тематичні робочі групи, в ході яких йшов обмін досвідом, розглядались основні питання реалізації моделей інклюзивної освіти в світі, розроблялись спільні проекти.

Сьогодні світовою тенденцією є прагнення до розвитку інклюзивної освіти як моделі надання освітніх послуг дітям з особливими потребами та їхнім батькам.

Сьогодні світовою тенденцією є прагнення до розвитку інклюзивної освіти як моделі надання освітніх послуг дітям з особливими потребами та їхнім батькам. Людство накопичило значний досвід розвитку інклюзивної освіти, який набув особливого поширення в країнах Європи, США, Канаді, Австралії. Саме досвід багатьох Європейських країн і було представлено на конференції в Ризі.

Як приклад наведемо досвід Швеції у розвитку інклюзивної освіти.

Швеція вважається однією з країн, в яких просування ідеї інклюзивної освіти проходить успішно. Проте, цікаво звернути увагу на той

факт, що процеси, що мають відношення до інклюзії, стали віддзеркаленням політичних процесів. Початок курсу на інтеграцію відноситься до 1969 року, коли в Швеції з'явився відповідний урядовий документ. В 1986 році в країні прийшов до влади соціал-демократичний уряд, і в 1989 році був прийнятий новий закон про середню освіту, а в 1990 році переглянута програма навчання спеціальних педагогів. В 1995 був опублікований новий освітній стандарт, який по новому визначав роль вчителя, вихователя і директора. Стандарт визначає лише обов'язковий рівень знань, який повинен досягти учень. Міністерство освіти розраховує, що вчителі зможуть самі визначити методи викладання, які дозволять досягти поставленої мети навчання. Загальну відповідальність за організацію учбового процесу несе директор школи. Він також несе особливу відповідальність за реалізацію спеціальних педагогічних і соціальних заходів, спрямованих на надання необхідної допомоги і підтримки тим учням, які

її потребують. Історично діяльність вчителів в Швеції строго регламентувалася інструкціями і вказівками зверху. З появою ж нового стандарту педагоги стали більш незалежними в своїй діяльності, але до них одночасно ви-

суються і більш високі вимоги. На подальший розвиток процесу інклюзії зробив великий вплив економічний чинник. Шведські вчителі традиційно знаходилися в привілейованому положенні. Школи намагаються задовольнити освітні і спеціальні потреби дітей. Іноді для досягнення мети відбувається кооперація фахівців з декількох шкіл.

Участь у конференції дала можливість поділитися власним досвідом реалізації моделі інклюзивної освіти, а також дізнатися багато корисної інформації, яка буде використовуватись у подальшій роботі.

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В СФЕРІ ОСВІТИ ДЛЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ГРОМАДЯНСТВА

Під такою назвою 21-24 квітня у Варшаві (Польща) відбулась міжнародна конференція за сприянням Ради Європи та Міністерства національної освіти та спорту Польщі. Конференція проходила в рамках програми «Освіта для демократичного громадянства» Ради Європи та заходів Європейського року «Розбудови громадянського суспільства через освіту».

Упродовж останнього десятиріччя освіту для демократичного громадянства було визнано як мету освітньої політики й освітньої реформи практично в усіх країнах Європи, що вплинуло на різні компоненти системи освіти: навчальні плани, підготовку вчителів, управління освітою. За допомогою проекту «Освіта для демократичного громадянства» Ради Європи прагне підвищити рівень розуміння громадянської освіти для демократії, сприяти обміну інформацією щодо розвитку громадянської освіти на всіх рівнях.

В конференції взяли участь 143 представники різних європейських організацій з 18 країн Східної та Західної Європи.

В ході конференції були представлені найуспішніші програми спрямовані на розбудову демократичного громадянського суспільства. Учасники мали можливість отримати інформацію про діяльність громадських організацій, зав'язати партнерські стосунки, обміняти-

ся досвідом, попрацювати в робочих групах, представляючи свій досвід за напрямками «Громадські

організації та шкільна освіта», «Громадські організації та їх участь у житті громади», «Громадські організації та їх залучення в політику та місцеву діяльність», «Громадські організації за право людини на освіту».

Координатор проекту «Школа як осередок розвитку громади» Ворон Марина представила найкращий досвід українських громадсько активних шкіл щодо розбудови стосунків партнерства між школою і громадою. Учасники конференції виявили зацікавлення програмами, які реалізуються школою, механізмами співпраці з владою, формами залучення молоді до програм і проєктів. Особливу увагу учасників привернули програми громадсько активних шкіл спрямовані на освіту громади «За здоровий спосіб життя», «Відновлення народних промислів та ремесел», «Школа батьківства».

Результатом конференції стали розроблені рекомендації до III-го Саміту лідерів держав та урядів Ради Європи

Результатом конференції стали розроблені рекомендації до III-го Саміту лідерів держав та урядів Ради Європи

Місія ВФ "Крок за кроком" — сприяти реалізації демократичних цінностей в системі освіти України з активним залученням сімей і громади в освітній процес; забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, зокрема, дітей з особливими потребами, дітей національних меншин, дітей-сиріт.

З 2001 року ВФ "Крок за кроком" залучає до своєї діяльності лише членів Фонду.

Що пропонує ВФ "Крок за кроком"?

- Право отримувати значні знижки до вартості участі у заходах, що проводяться Фондом
- Право отримувати методичну та іншу підтримку, в тому числі і використання символіки та імені Фонду у власних заходах
- Право отримувати значні знижки до вартості методичних друкованих видань Фонду
- Безкоштовно одержувати вісник Фонду "Крок за кроком" та рекламну продукцію Фонду
- Члени Фонду користуються пріоритетом при виборі проектів Фонду для участі в них

Крім того, члени Фонду мають право:

- Обирати та бути обраними до керівних органів Фонду
- Отримувати інформацію стосовно діяльності Фонду
- Брати участь в управлінні Фондом у порядку, визначеному Статутом
- Вносити пропозиції на розгляд керівних органів Фонду та брати безпосередню участь в їх обговоренні
- Добровільно вийти зі складу членів Фонду з дотриманням відповідної процедури, передбаченої цим Статутом.

Хто може бути членом Фонду?

- Фізичні та юридичні особи, які поділяють місію Фонду та сприяють її реалізації в Україні, а також щорічно сплачують членські внески

РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА ЧЛЕНІВ ВФ "КРОК ЗА КРОКОМ"

Зазначте, будь ласка, тип вашого членства у ВФ "Крок за кроком" та необхідну інформацію:

■ ЮРИДИЧНА ОСОБА (ОРГАНІЗАЦІЯ):

Назва організації _____
 Контактна особа/посада: _____
 Адреса: _____
 Телефон: _____
 Факс: _____
 Електронна пошта: _____

■ ФІЗИЧНА ОСОБА:

Прізвище, ім'я: _____
 Професія: _____
 Організація, яку представляєте: _____
 Посада: _____
 Адреса: _____
 Телефон: _____
 Факс: _____
 Електронна пошта: _____

■ ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ:

1. Яким чином і де Ви дізналися про діяльність ВФ "Крок за кроком" ?

_____
 _____
 _____

2. Зазначте сфери Ваших інтересів:

____ ранній вік
 ____ дошкільний вік
 ____ початкова школа
 ____ середня школа
 ____ підготовка педагогів
 ____ залучення дітей з особливими потребами
 ____ освіта дітей національних меншин
 ____ залучення сімей та громади в освітній процес
 ____ стандарти програми та акредитація
 ____ інше _____

_____
 _____
 _____
 _____

Інформація про сплату членських внесків:

Членські внески сплачуються поштовим переказом на рахунок ВФ "Крок за Крок" Р/р 260073310 в АПРБ "Аваль" м. Києва; МФО 300335; Код ЗКПО 21688526
 Призначення платежу — благодійне (добровільне) пожертвування.